Glava XXI – KD PROTIV PRIVREDE I PLATNOG PROMETA

1. **Nezakonito postupanje u privrednom poslovanju;**
2. **Zloupotreba položaja odgovornog lica;**
3. Zloupotreba u postupku javne nabavke;
4. **Prouzrokovanje stečaja;**
5. **Zloupotreba lažnog stečaja;**

KD PROTIV PRIVREDE I PLATNOG PROMETA

6. Zloupotreba u stečajnom postupku ili postupku restrukturiranja;
7. Oštećenje povjerilaca;
8. Zaključenje štetnog ugovora;
9. **Primanje mita u obavljanju privredne djelatnosti;**
10. **Davanje mita u obavljanju privredne djelatnosti;**

KD PROTIV PRIVREDE I PLATNOG PROMETA

11. Nezakonito postupanje ovlaštenog revizora;
12. **Odavanje i neovlašteno pribavljanje poslovne tajne;**
13. Neovlaštena upotreba tuđeg poslovnog imena i druge posebne oznake robe ili usluga;
14. **Neovlaštena upotreba tuđeg pronalaska;**

KD PROTIV PRIVREDE I PLATNOG PROMETA

15. Povreda obaveze vođenja trgovačkih i poslovnih knjiga i sastavljanja finansijskih izvještaja i njihovo falsifikovanje ili uništavanje;
16. **Pranje novca;**
17. **Utaja poreza i doprinosa;**
18. **Neuplaćivanje poreza po odbitku;**

KD PROTIV PRIVREDE I PLATNOG PROMETA

19. Zloupotreba procjene;
20. Nepravilno izdvajanje sredstava pravnih lica;
21. Zloupotreba u postupku privatizacije;
22. Fiktivno učešće u privatizaciji;
23. **Nedozvoljena proizvodnja**;
24. **Nedozvoljena trgovina**;
25. Obmanjivanje potrošača;

KD PROTIV PRIVREDE I PLATNOG PROMETA

26. Osiguranička prevara;
27. Obmana pri dobijanju kredita ili drugih pogodnosti;
28. Nedozvoljeno bavljenje bankarskom, mikrokreditnom ili štednokreditnom djelatnošću;
29. Izdavanje hartija od vrijednosti bez pokrića;
30. Izdavanje čeka i sredstava bezgotovinskog plaćanja bez pokrića.

Zajedničke karakteristike

Objekt zaštite ovih KD

- ***privreda u cjelini ili pojedini vidovi i segmenti privrednog poslovanja***, odn. zakonito i kvalitetno funkcionisanje **unutrašnjeg robnog prometa** i **spoljnotrgovinskog poslovanja,kao i platni promet** čime se omogućava slobodno i nesmetano kretanje robe, sredstava i ljudi.
- **privreda** - sveukupnost djelatnosti kojima se ostvaruje proizvodnja i raspodjela dobara i vrše usluge neophodne za život ljudi i društva u cjelini.

Na šta su usmjerena KD?

- odnosi koji vladaju u procesu proizvodnje, vršenja usluga i raspodjele dobara predstavljaju najvažnije društvene odnose, pa ih stoga država putem zakona i drugih podzakonskih propisa uređuje i usmjerava.
- KD protiv privrede su usmjerena **na povredu ili ugrožavanje društvenih odnosa** koji vladaju u procesu **proizvodnje, vršenja usluga i raspodjele dobara, odn. platnog prometa**.

KD protiv privrede

- <u>različite djelatnosti</u> kojima se **povređuje, ugrožava ili ometa** normalan, nesmetan, kvalitetan, blagovremen i zakoniti **proces proizvodnje** i slobodno odvijanje **poslovanja i prometa robe i usluga** na cjelokupnoj teritoriji RS ili **ugrožava povjerenje** u novac, znakove za vrijednost, hartije od vrijednosti i druga sredstva bezgotovin. platnog prometa ili se povređuju pojedina privredna dobra.

Broj KD protiv privrede

- u domaćem pravu postoji veliki broj KD protiv privrede u cjelini ili njenih segmenata, pa čak postoji i tendencija njihovog **daljeg povećanja i širenja**, i to ne samo u KZ, već još više u sporednom ili dopunskom krivičnom zakonodavstvu.

Propisanost ovih KD

- **promjene** koje su nužna karakteristika razvoja **privrede** dovode i do promjena u oblasti inkriminacija, tako da vremenom neke od njih odumiru, mijenjaju oblike i vidove ispoljavanja, a druge se rađaju što ukazuje na veliku dinamiku u pogledu inkriminacija u ovoj oblasti.
- privreda i njeno funkcionisanje nisu samo objekt zaštite ovih KD (niz KD koja su upravljena protiv privrede, istovremeno usmjerena i protiv drugih druš. vrijednosti čija zaštita ima pretežni značaj, pa su ta djela i propisana u drugim grupama KD).

Specifičnost kaznenog prava čini postojanje <u>više vrsta kaznenih djela</u>...

- među ovim deliktima se nalaze i **djela** <u>kojima se povređuje ili ugrožava privredni ili finansijski sistem i zakonito poslovanje privrednih subjekata</u>, **a nisu predviđena u krivičnom zakonodastvu** - <u>**privredni prekršaji**</u> koji zajedno sa privrednim KD čine <u>**privrednu delinkvenciju**</u>.
- **privredni prekršaji su** <u>djelatnosti pravnih lica, njihovih odgovornih lica i preduzetnika</u> kojima se povređuju pravne zabrane u oblasti privrednog poslovanja.

Blanketna dispozicija ovih KD

- **veći broj privrednih KD ima blanketnu dispoziciju**.
- za utvrđivanje sadržine bića ovih KD potrebno je da se konsultuje drugi zakon ili podzakonski propis **iz oblasti privrednog prava ili privrednog poslovanja**, odn. drugi opšti akt jer se radnja izvršenja sastoji u postupanju protivno tim propisima, odn. u njihovom svjesnom kršenju.

Karakter *delicta propria*

- neka privredna KD imaju karakter **delicta propria** jer mogu biti izvršena **samo od određenih lica** koja imaju zakonom predviđeno svojstvo odgovornog lica ili preduzetnika.
- najveći broj ovih KD ipak može da izvrši **svako lice**.
- pri tome se **ova djela mogu izvršiti samo u poslovanju privrednog društva i drugog subjekta privrednog poslovanja.**

Odgovorno lice u smislu izvršioca ovih djela:

a) lice koje na osnovu zakona, propisa ili ovlaštenja vrši određene poslove upravljanja, nadzora ili dr. poslove iz djelatnosti pravnog lica,

b) lice kome je faktički povjereno obavljanje tih poslova i

c) službeno lice kada su u pitanju KD službenih lica, a koja nisu propisana u grupi KD protiv službene dužnosti.

ovo su uglavnom **umišljajna djela**.

Nezakonito postupanje u privrednom poslovanju – čl. 248

(1) Odgovorno lice u privrednom društvu ili drugom subjektu privrednog poslovanja koje u namjeri pribavljanja protivpravne imovinske koristi za svoje ili drugo pravno lice:

- 1) stvara ili drži nedozvoljene fondove u zemlji ili inostranstvu,

Nezakonito postupanje u privrednom poslovanju

- 2) sastavljanjem isprava neistinitog sadržaja, lažnim bilansima, procjenama ili inventarisanjem ili drugim lažnim prikazivanjem ili prikrivanjem činjenica, neistinito prikazuje stanje i kretanje sredstava i rezultata poslovanja,
- 3) pravno lice stavi u povoljniji položaj prilikom dobijanja sredstava ili drugih pogodnosti koje se pravnom licu ne bi priznale prema postojećim propisima,

Nezakonito postupanje u privrednom poslovanju

- 4) pri izvršavanju poreskih ili drugih zakonskih obaveza uskrati sredstva koja predstavljaju javni prihod,
- 5) namjenska sredstva sa kojima raspolaže koristi suprotno njihovoj namjeni,
- 6) na drugi način prekrši zakon ili pravila poslovanja u odnosu na raspolaganje, korištenje i upravljanje imovinom, kazniće se KZ od šest mjeseci do pet godina i NK.

Teži oblik djela

(2) Ako je djelom iz stava 1. ovog člana pribavljena znatna imovinska korist ili je nastupila znatna šteta, učinilac će se kazniti kaznom zatvora od jedne do deset godina i novčanom kaznom.

Zloupotreba položaja odgovornog lica - član 249.

(1) Odgovorno lice koje iskorištavanjem svog položaja ili ovlaštenja, prekoračenjem granica svog ovlaštenja ili nevršenjem svoje dužnosti pribavi sebi ili drugom fizičkom ili pravnom licu protivpravnu imovinsku korist ili drugom nanese imovinsku štetu, ukoliko time nisu ostvarena obilježja nekog drugog krivičnog djela, kazniće se KZ od šest mjeseci do tri godine i NK.

Zloupotreba položaja odgovornog lica

(2) Ako je izvršenjem djela iz stava 1. ovog člana pribavljena imovinska korist koja prelazi iznos od 10.000 KM, učinilac će se kazniti KZ od jedne do pet godina i NK, a ako taj iznos prelazi 50.000 KM, KZ od dvije do deset godina i NK.

Prouzrokovanje stečaja - član 251.

(1) Ko u subjektu privrednog poslovanja koji ima svojstvo pravnog lica, neracionalnim trošenjem sredstava ili njihovim otuđenjem u bescijenje, prekomjernim zaduživanjem, preuzimanjem nesrazmjernih obaveza, lakomislenim zaključivanjem ugovora sa licima nesposobnim za plaćanje, propuštanjem blagovremenog ostvarivanja potraživanja, uništenjem ili prikrivanjem imovine ili drugim radnjama koje nisu u skladu sa savjesnim poslovanjem, prouzrokuje stečaj i time drugog ošteti, kazniće se KZ od jedne do pet godina i NK.

Prouzrokovanje stečaja

(2) Ako je učinilac djela otklonio štetne posljedice djela prije nego što je saznao da je djelo otkriveno, kazniće se kaznom zatvora do jedne godine, a može se i osloboditi od kazne.

Zloupotreba lažnog stečaja

član 252

(1) Ko u subjektu privrednog poslovanja koji ima svojstvo pravnog lica, u namjeri da taj subjekt izbjegne plaćanje obaveza, prouzrokuje stečaj tog subjekta prividnim ili stvarnim umanjenjem njegove imovine, tako da:

- 1) cijelu ili dio imovine prividno ili ispod tržišne vrijednosti proda, prikrije, besplatno ustupi ili uništi;
- 2) zaključi fiktivne ugovore o dugu ili prizna nepostojeća potraživanja;

Teži oblik djela

- 3) prikrije, uništi, preinači ili tako vodi poslovne knjige, isprave ili spise koje je po zakonu ili drugom propisu obavezno voditi da se iz njih ne može utvrditi stvarno imovinsko stanje, ili ovo stanje sačinjavanjem lažnih isprava ili na drugi način prikaže takvim da se na osnovu njega može otvoriti stečaj, kazniće se KZ od jedne do pet godina i NK.

(2) Ako su usljed djela iz stava 1. ovog člana nastupile teške posljedice za povjerioca, učinilac će se kazniti KZ od dvije do deset godina i NK.

Primanje mita u obavljanju privredne djelatnosti - član 256.

(1)Ko pri obavljanju privredne djelatnosti za sebe ili drugog, neposredno ili posredno, zahtijeva ili primi poklon ili drugu korist ili ko primi obećanje poklona ili druge koristi da zaključi ugovor ili postigne poslovni dogovor ili pruži uslugu ili da se uzdrži od takvog djelovanja ili kršenjem drugih dužnosti u obavljanju privredne djelatnosti na štetu ili u korist subjekta privrednog poslovanja ili drugog pravnog lica za koje ili u kojem radi ili drugog lica, kazniće se KZ od jedne do osam godina i NK .

Primanje mita u obavljanju privredne djelatnosti

(2) Učinilac djela iz stava 1. ovog člana koji poslije zaključenja ugovora ili postizanja poslovnog dogovora ili poslije pružene usluge ili uzdržavanja od takvog djelovanja, za sebe ili drugog zahtijeva ili primi poklon ili drugu korist ili prihvati obećanje poklona ili druge koristi, kazniće se KZ od šest mjeseci do tri godine i NK.

(3) Primljeni poklon i imovinska korist oduzeće se.

Davanje mita u obavljanju privredne djelatnosti - član 257.

(1)Ko učini, ponudi ili obeća poklon ili drugu korist licu da ono pri obavljanju privredne djelatnosti, zaključi ugovor ili postigne poslovni dogovor ili pruži uslugu ili se uzdrži od takvog djelovanja ili krši druge dužnosti u obavljanju privredne djelatnosti na štetu ili u korist subjekta privrednog poslovanja za koje ili u kojem radi ili na štetu ili u korist drugog pravnog ili fizičkog lica ili ko posreduje pri ovakvom davanju poklona ili druge koristi, kazniće se KZ šest mjeseci do pet godina i NK.

Davanje mita u obavljanju privredne djelatnosti

(2) Učinilac djela iz stava 1. ovog člana koji je dao poklon ili drugu korist na zahtjev lica da ono pri obavljanju privredne djelatnosti zaključi ugovor, postigne poslovni dogovor, pruži uslugu ili krši dužnost, a djelo je prijavio prije nego što je saznao da je ono otkriveno, može se osloboditi od kazne.

(3) Dati poklon i imovinska korist iz st. 1. i 2. ovog člana oduzeće se.

Odavanje i neovlašćeno pribavljanje poslovne tajne - član 259

(1) Ko neovlašćeno drugom saopšti, preda ili na drugi način učini dostupnim podatke koji predstavljaju poslovnu tajnu, kao i ko pribavlja ovakve podatke u namjeri da ih preda nepozvanom licu, kazniće se NK ili KZ do tri godine.

(2) Kaznom iz stava 1. ovog člana kazniće se i ko, s namjerom da ih neovlašćeno upotrijebi, na protivpravan način dođe do podataka koji predstavljaju poslovnu tajnu.

Teži oblik djela i nehatno izvršenje

(3) Ako je odavanje, odnosno pribavljanje podataka izvršeno radi njihovog odnošenja u inostranstvo ili ako je djelo učinjeno iz koristoljublja, učinilac će se kazniti KZ od jedne do pet godina i NK.

(4) Ako je djelo iz st. 1. i 3. ovog člana učinjeno nehatno, učinilac će se kazniti NK ili KZ do jedne godine.

Neovlašćena upotreba tuđeg pronalaska - član 261

(1) Ko u proizvodnji ili privrednom prometu neovlašćeno upotrijebi tuđi prijavljeni ili zaštićeni pronalazak, kazniće se NK ili KZ do tri godine.

Poseban oblik djela

(2) Ko neovlašćeno objavi suštinu tuđeg pronalaska prije nego što je ovaj pronalazak na način utvrđen zakonom objavljen, kazniće se NK ili KZ do dvije godine.

(3) Proizvodi izrađeni na osnovu neovlašćene upotrebe tuđeg pronalaska će se oduzeti.

Pranje novca - član 263.

(1) Ko novac ili drugu imovinu za koje zna da su pribavljeni izvršenjem krivičnog djela propisanog zakonima Republike Srpske primi, zamijeni, drži, raspolaže njima, koristi u privrednom ili drugom poslovanju, vrši konverziju ili njihov prenos ili na drugi način prikrije ili pokuša prikriti njihovu prirodu, izvor, lokaciju, raspolaganje, kretanje, vlasništvo ili drugo pravo, kazniće se KZ od jedne do pet godina i NK.

Poseban oblik djela

(2) Ako je izvršilac djela iz stava 1. ovog člana istovremeno i izvršilac ili saučesnik u krivičnom djelu kojim je pribavljen novac ili imovina iz stava 1 ovog člana, kazniće se KZ od jedne do osam godina i NK.

Teži oblici djela

(3) Ako vrijednost novca ili imovinske koristi iz st. 1. i 2. ovoga člana prelazi iznos od 200.000 KM, učinilac će se kazniti KZ od dvije do deset godina i NK.

(4) Ako su djela iz st. 1, 2. i 3. ovog člana izvršena od strane više lica koja su se udružila za vršenje pranja novca ili je pranje novca izvršeno u svrhu finansiranja terorizma, učinilac će se kazniti KZ od tri do petnaest godina i NK.

Nehatno izvršenje djela

(5) Ako je pri izvršenju krivičnog djela iz st. 1. i 2. ovog člana izvršilac postupao nehatno u odnosu na okolnost da su novac ili imovinska korist pribavljeni KD, kazniće se NK ili KZdo tri godine.

(6) Novac, imovinska korist, prihod, profit ili druga korist nastala iz imovinske koristi ostvarene KD iz st. 1. do 4. ovog člana, oduzeće se.

U čemu se djelo sastoji?

- u primanju, zamjeni, držanju, raspolaganju, upotrebi u privrednom poslovanju ili na drugi način **prikrivanju ili pokušaju prikrivanja novca i imovine** za koju se zna da je **pribavljena KD**.
- osnov za ovu inkriminaciju se nalazi u Konvenciji Savjeta Evrope o pranju, traženju, zapljeni i konfiskaciji prihoda stečenih kriminalom.

Objekt zaštite

- **objekt zaštite** je finansijski sistem.
- **objekt napada** su novac i imovina koji su pribavljeni vršenjem KD, bilo samog učinioca ili drugog lica.

Radnja izvršenja

1) primanje – uzimanje u državinu,
2) zamjena – konverzija, trampa,
3) držanje – državinska, faktička vlast, posjedovanje, neposredno ili posredno,
4) raspolaganje teretno ili besteretno,
5) upotreba u privrednom poslovanju i
6) prikrivanje na drugi način ili pokušaj prikrivanja novca i imovine.

- **bitno** - *da se radi o novcu i imovini za koju se zna da je pribavljena KD.*

Izvršilac djela i oblik krivice

- izvršilac djela može da bude **svako lice.**
- u pogledu krivice moguć je **umišljaj ili nehat**.
- uz kaznu učiniocu se **obavezno izriče i mjera bezbjednosti** oduzimanja predmeta – novca i imovine.

Djelo ima tri teža oblika

1) postoji ako je učinilac djela istovremeno i izvršilac ili saučesnik u KD kojim je pribavljen novac ili druga imovinska korist koja predstavlja predmet pranja novca.
2) postoji ako je radnja izvršenja preduzeta u odnosu na novac i imovinu velike vrijednosti.
3) postoji ako je radnja izvršenja preduzeta od strane više lica (najmanje dva) koja su se udružila za vršenje ovakvih djela.

Izvršilac djela i oblik krivice

- izvršilac djela može da bude **svako lice.**
- u pogledu krivice potreban je **umišljaj** koji obuhvata svijest o neovlašćenosti postupanja.
- pored kazne učiniocu djela se obavezno izriče MB oduzimanja predmeta – robe i predmeta nedozvoljene trgovine.

Prvi teži oblik postoji...

1) **ako se učinilac bavi prodajom robe čiju je proizvodnju neovlašćeno organizovao**.

- radi se o dvoaktnom KD gdje jedno lice prvo, neovlašćeno organizuje proizvodnju robe i potom, tu robu prodaje bez potrebnog ovlašćenja.

Drugi teži oblik postoji...

2) ako **učinilac neovlašćeno prodaje, kupuje ili vrši razmjenu robe ili predmeta čiji je promet zabranjen ili ograničen** (ovdje se radnja izvršenja ne sastoji samo u prodaji, već i u kupovini ili razmjeni, dok su objekt radnje izvršenja roba ili predmeti čiji je promet zabranjen ili ograničen, dakle strogo kontrolisan: otrovi, eksplozivne, rasprskavajuće ili zapaljive materije, oružje, municija).

Treći teži oblik postoji u dva slučaja...

1. **ako je učinilac organizovao mrežu preprodavaca ili posrednika** (oblik zločinačkog udruženja koje je dobilo karakter samostalne radnje izvršenja gdje učinilac pronalazi, animira i povezuje veći broj lica na širem prostoru ili u dužem trajanju radi prodaje ili posredavanja u prodaji robe ili predmeta) i
2. ako je usljed preduzete radnje izvršenja u bilo kom obliku učinilac pribavio imovinsku korist u iznosu preko 10.000 KM prema tržišnim uslovima.

Utaja poreza i doprinosa čl. 264

(1) Ko u namjeri da on ili neko drugo lice potpuno ili djelimično izbjegne plaćanje poreza propisanih aktima kojima se uređuje oblast poreza Republike Srpske, ili doprinosa zdravstvenog ili penzijskog osiguranja, daje netačne ili nepotpune podatke o dohotku, predmetima ili drugim činjenicama koje su od uticaja na utvrđivanje iznosa poreske obaveze ili doprinosa zdravstvenog ili penzijskog osiguranja ili...

Utaja poreza i doprinosa

- ...ko u slučaju obavezne prijave ne prijavi prihod, predmet ili druge činjenice koje su od uticaja na utvrđivanje poreske obaveze ili doprinosa zdravstvenog ili penzijskog osiguranja, pa zbog toga dođe do smanjenja ili neutvrđivanja poreske obaveze ili doprinosa zdravstvenog ili penzijskog osiguranja u iznosu koji prelazi 10.000 KM, kazniće se KZ od jedne do pet godina i NK.

Utaja poreza i doprinosa

(2) Kaznom iz stava 1. ovoga člana kazniće se i ko poresku olakšicu u iznosu većem od 10.000 KM koristi suprotno uslovima pod kojima je poreske olakšice dobio.

(3) Ko izvrši KD iz st. 1. i 2. ovog člana, a iznos obaveze čije se plaćanje izbjegava prelazi 50.000 KM, kazniće se KZ od dvije do deset godina i NK, a ako taj iznos prelazi 200.000 KM, kazniće se KZ najmanje tri godine i NK.

Neuplaćivanje poreza po odbitku – član 265

(1) Odgovorno lice u pravnom licu, kao i preduzetnik koji u namjeri da izbjegne plaćanje poreza po odbitku, doprinosa za obavezno socijalno osiguranje po odbitku ili drugih propisanih dažbina, ne uplati iznos koji je obračunat na ime poreza po odbitku, odnosno doprinosa za obavezno socijalno osiguranje po odbitku, na propisani uplatni račun javnih prihoda ili ne uplati druge propisane dažbine, kazniće se KZ od jedne do pet godina i NK.

Neuplaćivanje poreza po odbitku

(2) Ako iznos obračunatog, a neuplaćenog poreza, odnosno doprinosa iz stava 1. ovog člana prelazi 50.000 KM, učinilac će se kazniti KZ od dvije do deset godina i NK.

(3) Ako iznos obračunatog, a neuplaćenog poreza, odnosno doprinosa iz stava 1. ovog člana prelazi 200.000 KM, učinilac će se kazniti KZ najmanje tri godine i NK.

Nedozvoljena proizvodnja - član 270.

(1) Ko proizvodi ili prerađuje robu čija je proizvodnja ili prerađivanje zabranjeno, kazniće se kaznom zatvora od šest mjeseci do tri godine i novčanom kaznom.

(2) Roba i sredstva za proizvodnju ili prerađivanje oduzeće se.

Nedozvoljena trgovina – član 271

(1) Ko nemajući ovlaštenje za trgovinu, nabavi robu ili druge predmete u većoj količini ili vrijednosti u svrhu prodaje, ili ko se neovlašteno i u većem obimu bavi trgovinom ili posredovanjem u trgovini i zastupanjem domaćih privrednih subjekata u prometu robe ili usluga, kazniće se KZ do tri godine i NK.

Poseban oblik djela

(2) Ko se bavi prodajom robe čiju je proizvodnju neovlašteno organizovao, kazniće se KZ od jedne do pet godina i NK.

(3) Kaznom iz stava 2. ovog člana kazniće se i ko neovlašteno prodaje, kupuje ili vrši razmjenu robe ili predmeta čiji je promet zabranjen ili ograničen.

Teži oblik djela i MB

(4) Ako je učinilac djela iz st. 1, 2. i 3. ovog člana organizovao mrežu preprodavaca ili posrednika ili je postigao imovinsku korist koja prelazi iznos od 10.000 KM, kazniće se KZ od dvije do deset godina i NK.

(5) Roba i predmeti nedozvoljene trgovine oduzeće se.

U čemu se djelo sastoji?

- u **nabavljanju** robe ili drugih predmeta u većoj količini ili vrijednosti **bez ovlašćenja za trgovinu u svrhu prodaje**, u **neovlašćenom bavljenju trgovinom** ili posredovanjem u trgovini u većem obimu ili **u *zastupanju*** *domaćih privrednih subjekata u prometu robe i usluga*.
- **objekt zaštite** je zakonito odvijanje trgovine.

Radnja izvršenja

1) nabavljanje robe ili drugih predmeta u većoj količini ili vrijednosti **u svrhu prodaje**.
2) neovlašćeno u većem obimu bavljenje trgovinom ili posredovanjem u trgovini,
3) bavljenje zastupanjem domaćih privrednih subjekata u prometu robe ili usluga.

Izvršilac djela i oblik krivice

- izvršilac djela može da bude **svako lice.**
- u pogledu krivice potreban je **umišljaj** koji obuhvata svijest o neovlašćenosti postupanja.
- pored kazne učiniocu djela se obavezno izriče MB oduzimanja predmeta – robe i predmeta nedozvoljene trgovine.